תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי גיטין

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי גיטין

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-גיטין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
הלכה ה 7
פרק ב 7
הלכה ד 7
פרק ג 8
הלכה ז 8
פרק ד 8
הלכה ב 8
הלכה ד 9
הלכה ז 9
הלכה ט 10
פרק ה 10
הלכה א 10
הלכה ד 11
הלכה ז 11
הלכה ט 12
פרק ו 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ג 14
הלכה ד 14
פרק ז 14
הלכה א 14
הלכה ג 16
פרק ח 17
הלכה ד 17
הלכה ט 17
הלכה י 18
פרק ט 18

הלכה א 18
הלכה ה 18
הלכה ז 19
הלכה יא 20

פרק א

הלכה ב

הלכה כרבי מאיר בגיטין והוה ר' זעירא מסתכל ביה כו'. בשירי קרבן תמה על הרשב"א שמפרש אהא דאמר בסמוך המביא גט ולא אמר בפ"נ וע"ז תמה דאיך אפשר לומר כן הא בזה ר"מ לחומרא ואיך קאמר דאתמר הלכה כדברי המיקל בד"ס יע"ש ותמהני עליו דהא מבואר מדברי הרשב"א להדיא דהאי דיתמר כו' הוא מדברי רבו זעירא וכמבואר ממ"ש הרשב"א שם וז"ל ואפשר לומר דכיון דמתמה עליו רבי זעירא ואמר כיון דד"ס הוא ועוד דיחיד אצל רבים הוא לית הלכתא כר"מ א"כ כר"ז ק"ל עכ"ל מבואר להדיא דר' זעירא הוא שהשיב לר' יעקב בר אדא שתמה עליו מה דהוה מסתכל בו והשיב לו ר' זעירא דלכן הוי מסתכל בו משום דהלכה כהמיקל בד"ס ועוד דגם לענין הקולא דביחיד אצל רבים אפי' לקולא לא אמרינן ומכ"ש לחומרא וא"כ א"ש דברי הרשב"א. ועי' בפ"מ שפי' כן אף שלא ראה דברי הרשב"א. והן אמת שראיתי בא"ז ה' גיטין (סי' ת"ט) שכ' וז"ל והא דכ' בפי' ר"ח גמ' לקמן ר"מ אומר עכו כא"י לגיטין ירושלמי ר' יעקב בשם ר' לעזר הלכה כר"מ כו' דהיינו דפסק כר"מ דעכו כא"י לגיטין ואצ"ל בפ"נ ובפ"נ אבל לחומרא לא פסק כותי כו' עכ"ל מבואר שלא פי' דברי הירושלמי כהרשב"א עכ"ז אין תמי' על הרשב"א אם פי' דברי הירושלמי דפסק כר"מ גם לחומרא. וראיתי בציון ירושלים שם שתמה ע"ז דמאי קאמר דהלכה כהמיקל בד"ס דהא ס' דרבנן באיתחזק איסורא הולכין להחמיר וא"ש הא הכא איתחזק איסורא ע"ש שהניח בצ"ע ומלבד דאינו קושיא כ"כ דהא דעת כמה פוסקים דסד"ר גם באיתחזק להקל והוא פלוגתא דתנאי א"כ י"ל דר' זעירא סובר דהולכין להקל גם באיתחזק. אולם בלא"ה זה אינו בספיקא דפלוגתא דבשביל החזקה לא ישתנה הדין והולכין בזה להקל וא"ש:

הלכה ד

אתיא כמ"ד אין העדים חותמין כו'. הפני משה הביא פלוגתת הראב"ד והרמב"ן דהראב"ד ס"ל היכא שאמר לעדים חתמו גט לאשתי דב' משום עדים ואינך משום תנאי כמבואר בגיטין די"ח דמ"מ צריכים שיחתמו הנך דמשום תנאי במעמד כולן אף דסגי שיחתמו עד עשרה ימים והרמב"ן ס"ל דא"צ שיחתמו במעמד כולן ומאי דאמרינן דאין עידי הגט חותמין זה שלא בפני זה גזירה משום כולכם הוא כשאמר כולכם משום עדים וכ' הפני משה דמהרמב"ם מבואר דס"ל כשיטות הרמב"ן שכ' בפ"ט מה' גירושין אמר להם כולכם חתומו אם חתמו זה היום וזה למחר אפי' לימים הרבה ה"ז גט כשר הרי

שלא הצריך שיחתמו במעמד כולן וטעמא משום שאמר כולכם סתם ולא אמר משום עדים עכ"ד ובמח"כ שגג בזה ונעלמו ממנו דברי הר"מ בהלכה כ"ט שכ' ולמה אמרו חכמים עידי הגט אין תותמין אלא זה בפני זה גזירה שמא יאמר לרבים כולכם חתומין אם תאמר חותמין זה שלא בפני זה שמא יעידו שנים ותטול הגט בידה ותחשוב שכבר העידו בו ועדיין לא נתקיים התנאי עכ"ל מבואר להדיא דהר"מ ס"ל דעיקר הגזירה משום כולכם הוא היכא שאמר חתומו סתם דהוי משום תנאי ושמא לא יחתמו כלל וכדברי הראב"ד ולא כהרמב"ן וסובר דצריך לחתום זה במעמד זה וכ"כ להדיא הב"י באה"ע סי' ק"כ דהרמב"ם סובר כהראב"ד וז"ב. וראיתי להק"נ (פ"א דגיטין ס"ק ל"ח) שכ' וז"ל אבל לשיטות הראב"ד לק"מ דפי' גזירה משום כולכם הוי משום עדים כו' ובפ"ט מה' גירושין בהשגות לא מצאתי זה בשמו עכ"ל וכ"כ בפ"ב ס"ק כ"ח ובפ"ח סק"א לשיטת הראב"ד. ובמח"כ כ' בשם הראב"ד מה [דלא] ס"ל. דאדרבה הראב"ד סובר גזירה משום כולכם סתמא וסובר דצריך שיהי' במעמד כולם כמבואר בבעה"מ ובמלחמות ובכל הפוסקים בשמו. וראיתי בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' קנ"ז) שנשאל אם צריכים לחתום זה בפני זה וכ' מדלא אמר בש"ס הך איכא בינייהו משמע דאף אם משום תנאי צריכים לחתום זה בפני זה. וכן מצאתי לריטב"א שפסק כן עכ"ד ותמהני שלא זכר שהוא פלוגתת הראשונים בזה ודעת התוס' ור' משולם והרא"ש והר"ן דצריכים לחתום זה בפני זה וכ"ה שיטות הראב"ד והרמב"ן סובר דא"צ. וראיתי להעיר גם על הפני משה פ"ב דגיטין שכ' על מה שתלו שם בירושלמי הא דגט שיש עליו כמה עדים אם צריכים שהשליח יראה חתימת ב' העדים דתליא זה בפלוגתת ר"י ור"ל וכ' הפ"מ דמש"ס דילן מבואר דליתא מדלא אמרי הך איכא בינייהו בין ר"י ור"ל ואפי' אם המה עדים מסתמא עשו כהוגן ע"ש ובמח"כ נעלם ממנו מ"ש בשו"ת הרא"ש (כלל מ"ו ס"ק ג') שהביא דברי הירושלמי ופסק כן. וע' בבית שמואל (סי' קמ"ב ס"ק נ"ד) ותורת גיטין שם וע"ש ברא"ש דלשיטות הפוסקים דרק בשעת הדחק סברינן דהן משום תנאי ה"נ כן בנ"ד. ומה שהקשה הפ"מ מדלא אמרו בש"ס הך איכא בינייהו אין להוכיח מזה כלל וכמ"ש הר"י ן' מיגא"ש הובאו דבריו בש"מ לב"ק (כ"ג א') וכ"כ הרמב"ן והרשב"א והריטב"א בגיטין (ס"ג א') וכן מוכרח בלא"ה דלשיטות הרמב"ן דלמ"ד משום תנאי א"נ לחתום זה בפני זה מדוע לא אמרו הך איכא בינייהו אע"כ דליתא ובזה מיושבים ג"כ דברי השואל בתרומת הדשן (סי' י"א בפסקים) דבזה"ז יש להקל בזמן והתה"ד הקשה עליו מדוע לא אמרו בש"ס הך נ"מ ע"ש ולהנ"ל לק"מ:

והיו עדיו עידי נכרים כו' ור"ל אמר כשר. עי' בקרבן העדה שהקשה דבמאי מיירי אם בערכאות מ"ט דר"י הא לכ"ע כשר כו' ע"ש ובאמת שלק"מ שי"ל בערכאות. ומה

שהקשה דבזה לכ"ע כשר. נעלמו ממנו דברי הרמב"ם (פכ"ז מה' מלוה ה"א) בשם רבותיו. וכ"ה דעת הראב"ד שם דבשטרי מלוה פסול וכאן מיירי בשטרי מלוה. ומצאתי בתומים (סי' ס"ח סק"ג) שכ' שמהירושלמי הזה ראי' לרבותיו של הרמב"ם דאל"כ במאי מיירי הירושלמי. הן אמת שאינו קושיא להר"מ די"ל דמיירי בשנעשה בהדיוט ובעידי מסירה וכמ"ש הש"ק. ומצאתי בא"ז בתשובתו (סי' תשמ"ה) ובה' גיטין (סי' תש"ה) שכ' וז"ל והבנתי מתוך לשונך כי זה השטר לא נעשה ע"פ ערכאות אלא בכנופיא דארמאי כו' וא"כ הוא נראה בעיני דהאי שטרא חספא בעלמא הוא ולית בי' ממשא מדאמר פ"ק דגיטין רבינא סבר לאכשורי בכנופיא דארמאי א"ל רפרם ערכאות תני כו' הא למדת דשטר שנעשה בכנופיא שלא ע"י ערכאות דלאו כלום היא וה"נ אמרינן בירושלמי דפרקין שטר יוצא בבית שאן כו' רשב"ל אמר כשר וקיי"ל ר"י ורשב"ל הלכה כר"י עכ"ל מבואר מדבריו דפי' הירושלמי בהדיוטות שלא ע"י ערכאות ומיירי בכנופיא ור"ל מכשיר בכנופיא ופי' המשנה שלא בכנופיא ור"י פוסל והכי קיי"ל וא"כ סרה הוכחות התומים מהירושלמי הזה שמוכח כרבותיו של הרמב"ם ולפי המבואר לא מוכח מידי:

הלכה ה

עשו דברי שכיב מרע כבריא שכתב ונתן והוא שמת מאותו תולי הא אם הבריא לא. עי' תומים (סי' קכ"ה ס"ק י"ג) שהניח בתימה על הסוברים דשכיב מרע שאמר תן מנה לפלוני שאינו יכול לחזור בו אף אם עמד שבירושלמי כאן מבואר להיפוך יע"ש ולא ידענא מאי קושיא דהא הקה"ע פי' דקושית הירושלמי הוא דאם בשכיב מרע למה לי' לומר בברייתא בהדיא א"צ לומר זכה לו התקבל לו וע"ז אמר דמיירי בהבריא דיכול לחזור דבזה באומר זכה לו אינו יכול לחזור וא"כ י"ל דמיירי בשכיב מרע שציוה מחמת מיתה דבזה לכ"ע אם עמד חוזר וכמ"ש בשו"ת הריב"ש (סי' שמ"ו) ובש"כ (סימן קכ"ה ס"ק ל"ט) וא"כ לק"מ די"ל דהירושלמי מיירי בכה"ג ובזה אם עמד חוזר לכ"ע משא"כ היכא דהש"מ הוא נותן במתנת בריא כזה אינו חוזר ואף שפי' הקה"ע הוא דחוק כמבואר להמעיין והעיקר נראה כפי' הפני משה עכ"ז גם לפי פירושו י"ל דהירושלמי מיירי במתנת שכיב מרע ולק"מ:

פרק ב

הלכה ד

אמר רבי אלעזר מה פליגין בגיטין אבל בשטרות כו'. עי' במראוה הפנים שכ' שסוגיא זו פליגא אבבלי כו'. ומצאתי כן בבעל העיטור (מאמר ז') שכ' ע"ד הירושלמי ואיני יכול

ליישבה דהא בגמ' דילן מחמיר ר"א בשטרות והכא מיקל ולישנא ונוסחא דיליה נמי לא דייקא עכ"ל:

פרק ג

הלכה ז

ביורשי כהונה ולויה היא מתניתא אבל ביורשי עני אין לעני נחלה. כ' הפני משה דשמא עשירים הן ולא הבינותי דאמאי לא חיישינן בעני גופי' שמא עשיר הוא וע"כ דידעינן זה וא"כ גם ביורשים נוכל לידע. וראיתי בדגול מרבבה ביו"ד (סי' רנ"ז ס"ה) שנסתפק בפי' הירושלמי אם הוא דוקא כשהיורשים עשירים או אפי' הם עניים ע"ש. אולם מצאתי בחי' הריטב"א לגיטין (נ"ו א') שכ' וז"ל פי' בירושלמי דדוקא כהן ולוי שהן זוכין במתנה מכח אביהן וכירושה דמי אבל עני אינו זוכה במתנות מכח אביו אלא מחמת שהוא עני וכך אמרו שם אין לעני נחלה עכ"ל. וא"כ נתברר פי' הירושלמי דאפי' אם הם עניים בבירור מ"מ כיון שאין הדבר בתורת ירושה רק מחמת עצמו הוא זוכה לכן הם אינם שייכים בנוים. וכן הוא בבעל התרומות (שער ס"ה ח"ג סי' ב') בשם הרמב"ן. וראיתי להג"ת שתמה שם על הרמב"ן שפי' לדברי הירושלמי לית ציבור כולא עתיר דהיינו שגובה כשיתנו רשות דלמה לו רשות הא המלוה לעני כו' א"צ רשות ואי כשמתו הא כ' הרמב"ן דלא מהני רשות ע"ש. אולם צדקו דברי הרמב"ן ובמלחמות ביאר דעתו דמיירי כשמתו וסיים וז"ל ואע"ג דאמר לעיל אבל ביורשי עני אין לעני נחלה ולומר שאפי' נתן רשות אין מפריש עליהן התם במלוה עני א' שאם הוא עני אפשר שאין עוני ירושה לדורות אלא שגלגל הוא שחוזר בעולם אבל ציבור אין כולם עשירים ולפיכך מפריש עליהן ברשותן עכ"ל ול"ק קושית הג"ת. וראיתי ביד שאול (סי' רנ"ז סק"ג) שכ' שהוא מסופק אם בעני יוכל לחזור בו והעלה דאינו יכול ע"ש ונעלמו ממנו דברי הריטב"א שכ' וז"ל ומיהו אפי' בב"ד אם רצה לחזור בו נראה שיכול לחזור בו כיון שאינו מפסיד מעותיו אבל ביורשים שהוא מפסיד מעותיו אינו יכול לחזור בו עכ"ל וזה קאי אעני כמבואר למעיין בדבריו מבואר דלא כהיד שאול:

פרק ד

הלכה ב

בתחילה צריך לומר אני פלוני כו'. כ' הפ"מ לכתחלה צריך לכתוב אני פלוני שמיהודא עם כל שם שיש לי בגליל הואיל והוחזק כאן בב' שמות כו' ולפי פירושו כ' במראה

הפנים שהירושלמי הזה הוא דלא כהלכתא דסובר דמקים הכתיבה הוא העיקר ומקדימין אותו למקום הנתינה דלא כמו דאיתא בגיטין (ל"ד ב') דמקום הנתינה עיקר ולפ"ז תקשה על הרשב"א בחי' שם שכ' דבתוספתא מבואר שמקום הכתיבה הוא העיקר אמאי לא כ' דגם בירושלמי מבואר כן וביותר תקשה על הרא"ש פ' השולח שכ' להוכיח דמקום הנתינה עיקר מהירושלמי הזה ע"ש דהא אדרבה מבואר בירושלמי דמקום הכתיבה עיקר אולם בחנם עשה הפ"מ מחלוקת בין הבבלי להירושלמי דבתוספתא דהגירסא שם אני פלוני שביהודא ושם דגליל עמו וכיון דכתוב שביהודא מבואר דעומד ביהודא ששם הכתיבה והאשה היא בגליל ושם מקום הנתינה ע"כ מוכח דהתוספתא חושבת עיקר למקום הכתיבה אבל בירושלמי דהגירסא שמיהודא שפיר י"ל דעומד בגליל ששם מקום הכתיבה וכותב אני פלוני שמיהודא ושם דגליל עמו וס"ל ג"כ דמקום הנתינה עיקר והבן. גם מה שפי' הפ"מ הגע עצמך טעמא דמתני' מפורש. תמהני דלמה נטה מפי' הרמב"ן בחידושיו שכ' וז"ל פי' קס"ד שיכתוב בפי' אני פלוני דמתקרי פלוני ופריך מה הועילו חכמים בתקנתן אם כותב שמות אחרים אלא כותב איש פלוני עם כל שמות שיש לו סתם וכל שום אחרין דאית ליה עכ"ל וצ"ל דגם הר"ן פי' כן דאל"כ אין הבנה לדבריו. ע' בשדה יהושע בגיטין פ"א. וע' שו"ת הרא"ש (כלל ט"ו סי' ד') וכ"ז נעלם מהפני משה:

הלכה ד

היוצא בשן ועין בניו עבדים והיוצא משום ייאוש בניו בני חורין כו'. בשו"ת שנות חיים וסי' שד"ם) דחק א"ע מאד בביאור הירושלמי הזה ולבסוף מיירי בבניו שהיה לו מקודם והמעיין יראה שדבריו תמוהים. ומצאתי בא"ז בתשובה (סי' תשנ"ט) שר' שמחה הביא הירושלמי הזה ופי' דמשום דמעוכב גט שיחרור לכן בניו עבדים דקרינן או חופשה לא ניתן לה ופליגי האמוראים בירושלמי אם מעוכב גט שיחרור או לא ע"ש ומבואר דקאי על הבנים שנולדו אח"כ ובמה שאיתא בירושלמי הואיל ולא שחררתה התורה כו' נ"ל לפרש עפ"י מ"ש התוס' סוכה (ל"ב ב' ד"ה וקרקע) לפרש דברי הירושלמי (פ"ז דכלאים) דהא דיש יאוש לקרקע אינו אלא מדרבנן ע"ש באורך ובתוס' דרבנן (אות קנ"ט) ועל פי זה יש לומר כיון דעבד איתקש לקרקע אם כן היאוש בעבד אינו אלא מדרבנן ואם כן זו כוונת הירושלמי דיאוש כיון דאינו מן התורה לכן לא מהני לגבי הבנים ואולי זה הפלוגתא שבין האמוראים שנחלקו אם היאוש הוא מן התורה אי רק מדרבנן והבן:

הלכה ז

כל נדר שידעו בו רבים. כ' הפני משה בד"ה ר' יהודה עשרה מישראל או יותר. תמהתי למה פי' נגד ההלכה דבטוש"ע יו"ד סי' רכ"ח מבואר דרבים הם שלשה. וכ"ה בבעל

העיטור (אות כ' כתובה) ואמת שהר"מ בפי' המשנה והרע"ב כ' ג"כ בהפ"מ ואולי פסקו כן לדינא אולם הפ"מ לא ה"ל לפרש נגד ההלכה דרבים הם ג' [ועי' בש"ס גיטין (דף מ"ו א') דרבים הם שנים וכן יש פוסקין כן וכמ"ש הב"י שם וכן ראיתי בפסקי תוס' נדרים סי' נ"ד ובפסקי תוס' שבועות סי' כ"ט וצל"ע דבתוס' כ' דאין ללמוד מכאן דרבים הם שנים דדעת הקב"ה שאני וא"כ מדוע פסקו בפסקי תוס' מה שדחו התוס']. וראיתי להמראה הפנים בגיטין (פ"ה ה"ו) שכ' על מ"ש הכ"מ (פ"ה מה' איסורי מזבח) לתמוה על הר"מ שהשמיט הדין בנודע לרבים שהיא גזולה אינה מכפרת כמה הם רבים וע"ז כ' המראה הפנים דכבר ביאר רבינו בפ"ז מה' נזיר דרבים הם ג' ולדעתי אין ראיה מזה דנראה לדעתי מה דאיתא בירושלמי שם אחר דאמר ר"ל דרבים הם ג' ר' אבין בשם ר' יונתן והבאתם גזול את הפסח ואת החולה מה פסח וחולה בגלוי אף כל בגלוי נ"ל דר' אבין פליג על ההוא דר"ל דסובר דסגי בג' והוא סובר דצריך עשרה בכדי שיהיה בגלוי ושוב ראיתי להתוי"ט והשדה יהושע בגיטין (דף י"ג א') שפי' כן א"כ ה"ל להר"מ לבאר כאן בכדי דלא נטעה ללמוד מפסח וחולה ויש לדחות ואח"כ נדפס שירי קרבן ע"ש מ"ש בזה:

הלכה ט

מהו קנין נכסים כו'. במראה הפנים השיג על התוי"ט פ"ק דע"ז שכ' דכשנגמר ביד העכו"ם כ"ע מודו דיש קנין והביא ראיה מירושלמי שם ע"ש. אולם לפמ"ש בס' כפתור ופרח (ד"ז ע"ב) דפי' הירושלמי דנ"מ לגזילה וכן פי הר"א פ"ד דדמאי א"ש דברי התוי"ט. והן אמת שהכ"מ (פ"א דתרומות ה"י) פי' כהפ"מ וכ"ה בשו"ת ר' בצלאל אשכנזי (סי' ע"ט) אך זה פי' להר"מ אבל להראב"ד בהשגות דס"ל דגם כשנגמר ביד העכו"ם חייב שפיר קשה ליה להתוי"ט והבן:

פרק ה

הלכה א

דרש ר' סימאי והאיש זה שליח בית דין כו'. וכ"ה בב"מ (פ"ט הט"ו) מבואר מזה דהירושלמי ס"ל דב"ח מה"ת בבינונית ולפ"ז א"ש דברי הרי"ף והרא"ש בפ' הנזקין שכ' הנוסחא מפני מה אמרה תורה ב"ח בבינונית. וראיתי להק"נ שם שכ' וז"ל וטעות הוא היכן מצינו דב"ת בבינונית בתורה הא אמרינן להדיא בב"ק ד"ח ב"ח בזיבורית ע"ש. אולם לפ"ד הירושלמי א"ש דילפינן דב"ח בבינונית מקרא דוהאיש כו'. ומצאתי להפנ"י בתי' בפ' הנזקין שכ"כ ובקצה"ח (סי' ק"ב סק"א) השיג עליו וכ' דפלוגתת הבבלי והירושלמי אם שליח הב"ד רשאי לכנוס ובאמת זה אינו דהא כ' התוס' בב"ק (ד"ח ע"א)

דגם אם שליח ב"ד נכנס לא הי' רשאי למשכנו רק מה שהלוה נותן לו ע"ש וי"ל דבזה פליגי הבבלי והירושלמי דהירושלמי סובר דהשליח ב"ד הי' רשאי למשכנו בעצמו. אולם הא גם לפ"ד הקצה"ח הא הביא דברי הרמב"ן בס' המצוות דדרך הגמ' לומר אמרה תורה ע"ד דרבנן ואף שיש לפקפק בזה ממ"ש בארעא דרבנן (אות שמ"ז) דלא שייך לומר מפני מה אמרה תורה אלא בדבר שהצדוקים מודים בו אבל אמרה תורה שייך גם בדבר דרבנן ע"ש שכ"כ בשם תוס' מנחות דס"ה א"כ כאן שאמר מפני מה אמרה תורה כו' הוא רק בדבר שהוא מה"ת. אולם באמת דברי הארעא דרבנן המה תמוהים דבתוס' מבואר להיפוך וכבר העיר בזה ביעיר אזן (מערכת מ' אות כ"ה) ולפ"ז א"ש דברי הרי"ף והרא"ש וא"צ לשבש הגירסא כמו שכתב הקרבן נתנאל:

הלכה ד

אמר ר' יוחנן בתחלה אין מעמידין כו'. עיין מה שפי' הפני משה ולפי פירושו היה דברי ר' יוחנן היפוך שכתוב בגיטין (נ"ב א') אולם מצאתי בתמים דעים (סי' רל"ט) שאוקים להההוא דר' יוחנן בשהאפטרופוס רוצה לגבות מהאחרים בשביל טענת היתומים עליהם בזה אמרינן אם חבו חבו אבל היכא שהאחרים טוענים על היתומים בזה לא אמרינו אם חבו חבו ואתי שפיר:

הלכה ז

אמר ר' יוסי לעולם השדה בחזקת הבעלים כו' כ' הש"ק וז"ל. כ' הרמ"א בח"מ סי' רל"ו ס"א בהג"ה הי' הבעלים אומרים שהי' בידם ליקח והלוקח אמר שלא הי' בידם ליקח על הבעלים להביא ראיה דהקרקע בחזקת הלקוחות ע"כ והוא מדברי הר"ן בסוגיין ונוסחת מוטעת הוא בר"ן כו' וכצ"ל לעולם השדה בחזקת הבעלים כו' ע"ש ומהתימה ממנו שחשד לרבינו הרמ"א שפסק כפי הנוסחא המוטעת לפי דעתו. אולם באמת היא נוסחא צודקת בר"ן ולהכי כ' הר"ן שכ"כ הרשב"א בתשובה וכוונתו לאפוקי ממ"ש הרשב"א בחי' להיפוך. וכן מצאתי שהביא הבעה"ע (באות מ' מכירות שטרות) וז"ל ירושלמי בגיטין כו'. הן אומרים בידינו ליקח כו' הקרקע בחזקת הלקוחות שהממע"ה עכ"ל. הנה הביא הנוסחא כפי המבואר בר"ן וכן פסק הרמ"א. ואם גם בכאן יאמר הש"ק דהוא ט"ס. הנה עד הנאמן עלינו הוא ה"ה (פי"ב מה' שכנים הי"א) שכ' שם וז"ל זה נראה לפי ששדה בן המיצר אינו אלא מדבריהם ולפיכך הוא נקרא מוציא ועליו הראיה וכ"נ מהעיטור עכ"ל מבואר להדיא מדבריו דבעה"ע סובר שהלוקח נקרא מוחזק. ועיין בב"ח (סי' קע"ה) שכ' לענין בעל המיצר מי נקרא מוחזק תליא בב' הגירסאות והר"מ גורס כגירסא דידן ע"ש וא"כ לפ"מ דאנן פסקינן בסי' קע"ה דהלוקח הוא המוחזק א"כ קיי"ל

כהך גירסא וגם הכא נקרא הלוקח מוחזק. ועי' שו"ת הלק"ט (ח"ב סי' ק"ח) שגם הוא הביא דברי הירושלמי דהקרקע בחזקת הלקוחות וכ' שכן פסק הרשב"א (סי' תתקט"ו) ועי' מהרימ"ט (חיו"ד סי' מ') מבואר מכל זה דצדקו דברי הרמ"א. ומה שהשיג עוד הש"ק על הסמ"ע דס"ל דאף בשלקחו תוך יב"ח אם אין ביד הבעלים לקנותם אז יכולים הבעלים לסלקו כו' דהא ליתא כו'. הנה מצאתי תנא דמסייע להסמ"ע הוא הר"ן בחי' לגיטין (נ"ה ב') שכ' וז"ל ומיהו משמע דבתוך יב"ח כל שיש בידם ליקח הן קודמין ואע"ג דמשמע בירושלמי דכי אמרינן דביש בידם ליקח הן קודמין לכל אדם דוקא כשיש בידו ליקח בשעת המקח אבל לאחר מכאן לא דגרסינן התם הן אומרים כו' בחזקת בעליה כו' (וצ"ע שזה סותר גירסתו בתי' להלכות) דאם איתא דבכל שעה שירצו יכולים לקנות לא הי' מקום למחלוקת זה אפ"ה משמע לי דכל שלקח בתוך יב"ח ויש לבעלים ליקח תוך זמן זה הם קודמים דבתוך יב"ח לא קפדינן אם האדון הי' בתוך סקריקין עכ"ל. הנה מבואר ממש כדברי הסמ"ע בזה. הן אמת שראיתי להריטב"א בחי' שם שכ' וז"ל והא דאמרינן דבזמן שיש בידם ליקח שהי קודמין לכל אדם ה"מ בשעת המקח או אחר המקח מיד שידעו בדבר אבל אם ידעד בדבר ולא רצו הבעלים ליקחו או שלא הי' בידם ליקח אחר זמן אין לבעלים כלום כו' והכי משמע בירושלמי כו' ואם [איתא] (ירצו) דכל זמן שירצו יכולים הם לקנות מה עיקר יש למחלוקת זה ואע"פ שזה ברור הצרכתי להאריך בזה מפני שראיתי בזה מי שסובר דהבעלים מוציאין מיד הלוקח לעולם כ"ז שהי' בידם ליקח כו' וז"א כדמוכח בירושלמי עכ"ל וזה היפוך דברי הסמ"ע. ועי' בתוי"ט בגיטין במה שהשיג על הסמ"ע ובנה"מ כ' שכדברי הסמ"ע כן מבואר בריב"ש ואני בעניי לא מצאתי כלל בריב"ש שיהי' מוכח כדברי הסמ"ע אולם בחי' הר"ן מבואר כן וכמ"ש:

הלכה ט

ומככסין כלי עכו"ם כו'. עיין בקה"ע ששיבש הגירסא א) ולא ראה בטוח"מ (סי' רס"ו) שכ' ובכל מקום מכניסין כליהם מפני הגנבים עם כל ישראל מפני דרכי שלום ומקורו הוא מכאן וכמ"ש הב"י שם מבואר שגרס ומכניסין כגירסא דידן וכ"ה הגירסא בירושלמי ע"ז (פ"א ה"ג). ב) ועי' בש"ק שהוכיח מדברי הר"מ ספ"י מה' מלכים דס"ל דאפי' בפ"ע קוברין מתיהם מדהביא הקרא דורחמיו על כל מעשיו ואינו מוכרח כל כך דהא הוא אינו רק מפני דרכי שלום ואינו מה"ת והקרא שהביא הוא רק להראות שאינו איסור. ואדרבה הב"ח ביו"ד (סי' קנ"א סי"א) כ' מיהו יש לדייק ממ"ש פ"י דמלכים דלקבור מתיהם הוא רק עם מתי ישראל דוקא מדכ' עם מתי ישראל הרי שהוכיח מדברי הר"מ היפוך ממה שהוכיח הש"ק ומש"ש הב"ח לפרש דברי הר"מ מ"ש עם מתי ישראל דרשאי לקבור ג"כ

בחצר א' מפני דרכי שלום אני בעניי לא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי לומר כן וחס להתיר דבר זה. והנכון לפרש האי עם כמו שפי' הרשב"א בחידושיו לגיטין (דס"א ע"א) לפרש כשם שמתעסק קאמר יע"ש וכן הפי' בר"מ ולא כפי' הב"ח וז"ב:

גירדאי שאל לרבי אימי יום משתה של עכו"ם כו'. עי' בשירי קרבן שתמה איך נסתפק ר' אימי ורצה להתיר הא מתני' בע"ז (ח' א') דאסור וגם על ר' אימי קשה למה לא הביא ראיה ממתני' ע"ש. והנה בע"ז שם כ' הב"ח דלא גרסינן ביש ספרים במשנה שם שעשה משתה לבנו ע"ש. וכן נ"ל ממה דאיתא התם בדף י"ד ע"א והתניא עכו"ם שעשה משתה כו' משמע דאינה שנויה במשנה ועמש"ש בגליון מהרי"ף דצ"ל והתנן. אולם להיש ספרים א"ש דנן היתה גירסת התוס' ולפ"ז א"ש קושית הקה"ע. הן אמת שבירושלמי ע"ז (פ"א ה"ג) ממה דמקשה שם והתני משתהו ומשתה בנן כו' משמע דהי' כן במשנה שלהם וא"כ הדרא קושיא לדוכתה. אולם לכמ"ש הפ"מ דקאי אלבקר את החולה אם מותר במשתה שלהם א"ש. אולם ראיתי בר"ו פ"ק דעכו"ם שכ' דבנכנס שלא בכוונה לעכו"ם ביום אד שלו דמותר לשמוח עמו כיון דנכנס שלא בכוונה ובאקראי בעלמא ואינו אלא כמחניף ואעפ"כ בעל נפש א) [לפניו היתה הגירסא "ומכניסין" וכתב של"ל "ומכבסין". ב) א"ה בד"ו בגיטין הגירסא "ומכבסין" ובע"ז הגירסא ומכניסין]. ימעט ומביא ראיה מדברי הירושלמי הללו ע"ש שכ"כ בשם הרמב"ן מבואר להדיא מדבריו שפי' דברי הירושלמי דמיירי בנכנס שלא בכוונה ביום משתה שלו וא"ש דברי הירושלמי והתימה על הקה"ע שלא ראה זה. ועל הפ"מ יש להפליא ביותר שבמס' ע"ז הביא דברי הר"ן וכאן פי' דקאי על לבקר חולה ואולי נכלל זה בתוך פי' הר"ן והבן:

והתני ר"ח יום משתה של עכו"ם אסור. מה שכתב הש"ק דצ"ע בפוסקים שלא חילקו בכך לק"מ דהפוסקים פי' דהירושלמי קאי לבקר אותו ביום משתה ולא לשאת ולתת עמהם וכמו שפי' הפ"מ ועמ"ש לעיל בשגם שאפי' לפי פי' הקה"ע דמיירי במו"מ לא קשיא כלל דכיון דהירושלמי מסיק דאסור ביום משתה וכן פסקו הפוסקים עטוש"ע יו"ד (סי' תמ"ח ס"ח) א"כ לא קשיא מידי ודברי הש"ק צ"ע:

פרק ו

הלכה א

אמר רבי חנינה הלכה כרבן גמליאל כו' חד בר נש כו'. הפני משה חילק דאם אמר יהא בידך לא מהני לחודא ואם אמר יהא לי בידך מהני ולא נמצא כלל החילוק הזה בפוסקים. אולם מצאתי בתי' הרמב"ן לגיטין (דס"ג) דגרס רבא קמיה דרב אם בא לחזור

יחזור והקושיא דרב סותר את עצמו ותירץ דאם אמר יהא בידך דלא מהני ואם יהיה לי בידך מהני ולא יחזור (אולם בבעה"ע אות ש' שלישות גרס בעובדא דרב לא יחזור כגירסת הפני משה וע' בתמים דעים סי' רל"ט) וגם במה שפי' הפ"מ אם אומר אחר הדלת היה עומד ושומע דפי' בתמיה ומבואר מזה דבסתמא לא קפיד רק דוקא היכא דידעינן הוא נגד דעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א וכל הפוסקים דאף בסתמא אמרינן דקפיד רק היכא דידעינן בודאי דלא קפיד ופירשו הירושלמי בניחותא והבן:

הלכה ב

נשאת בין היא בין אביה אם יש בה דעת כו'. כ' הפ"מ כלומר היא ביש לה דעת להבחין בין גיטה לדבר אחר כדלקמי' ואביה בשאין לה דעת. והוא דחוק לפרש בין היא בין אביה לצדדין ומ"ש אח"כ אם יש בה כו' קאי אדלעיל והנכון דהירושלמי סובר דבאין לה דעת בין היא בין אביה שוין דאין יכולין לקבל גיטה וזה שכ' דבין היא בין איביה שווין בדבר וכן פי' הרמב"ן בקידושין דמ"ג. ועשו"ת רדב"ז ת"ג סי' תקע"ז מה שהאריך בביאור דברי הירושלמי הללו:

הלכה ג

הרי הוא במקום פלוני כו' הפ"מ כ' כלומר בזו היא שמודה ר"א כו' ולא פליג כו' והוא תמוה דא"כ אמאי נקט הירושלמי בהרי הוא הרבותא דר"א פליג באומר תן גט לאשתי במקום פלוני אבל בהרי הוא גם חכמים מודים והנכון דמתחלה אמר דר"א פליג גם באומר תן לאשתי במקום פלוני ואינו אומר רק במיחד ואמר אלא במקום פלוני ואח"כ אמר דבהרי הוא גם ר"א מודה כו' אף חכמים מודו כלומר דבזה גם חכמים מודו לר"א וא"ש ומצאתי להשדה יהושע שגם היא פי' כן:

הלכה ד

מ"ט דר"י אני אומר א' קרוב מצאו ולקח ממנו. הכ"מ פי' שמצא קרוב להעיר א' ולקחו ממנו כו' ולדעתי יוצדק יותר לפרש דמצא א' שהוא קרוב לו ולכן לקח ממנו אע"פ שייחד לו ליקח מאחר מ"מ כיון שהוא קרוב אליו לכן לקח ממנו. ושוב ראיתי להרא"ש בדמאי (פ"ד ה"ד) שפי' כן:

פרק ז

הלכה א

מי שאחזו קורדייקוס כו'. כ' הפני משה דבבבלי אומר מי שאחזו רוח רעה מחמת שתיית יין ובירושלמי מפרש לה בענין אחר עכ"ל ולא ידעתי מניין לו דהירושלמי מפרש דלא

כהבבלי דהא בירושלמי אי' מאי קורדייקוס אמר ר' יוסי המים וכי' הפ"מ שהוא מין חולי הנקראת כך ומי יודע אם החולי הזה אינה החולי שנזכרת בבבלי (והיינו שמחמת שהוא תולה ובריאתו נפסדת יש רשות להשד לחול עליו וכמ"ש בשו"ת ח"ש חיו"ד יע"ש. וראיה יש דהוא א' עם מה שנאמר בבבלי ממה דאמרינן אתי עובדא קומי ר' יוסי בחד טרסיא דהוי יהבין ליה סמיק גו אכים והוי לעי אכים גו סמיק והוי לעי והוא בשר עם יין והוא עצמו הרפואה הנאמרת בבבלי (ס"ז ב') וא"כ משמע דא' הם. וראיתי בפני משה שכ' דהוי לעי היינו שהי' תולה עדיין ופי' זהו קורדייקוס שאמרו חכמים היינו על הטרסיא הזה ולא נהירא כן. ולעי. פירושו שנתרפא וכן פי' השדה יהושע והוא כמבואר בבבלי ומ"ש זהו קורדייקוס כו' קאי אלמטה דקורדייקוס כו' פעמים שוטה פעמים חלים וא"כ הבבלי והירושלמי המה שפה אחת:

אדם מעיד עדותו מיושב כ' המראה הפנים משמע אפי' לכתחלה ופליג אהא דקיי"ל בבבלי. יושב פסול לעדות ובחנם עשה פלוגתא בין הבבלי להירושלמי דגם כוונת הירושלמי הוא בדיעבד כשא"א בענין אתר כמו הכא באחזו קורדייקוס ומצאתי להדיא כן בתולדות אדם להרשב"א (שי' ס"ד) שהביא מהירושלמי הזה ראיה דבדיעבד כשר וכ"כ הר"ן בתי' שבועות ד"ל ע"ש באורך. וכן ראיתי בבעה"ע (אות ק' קבלות עדות) שכ' ר' אבא בשם ר' הונא צריכים העדים להיות עומדים בשעה שמקבלים עדות שנאמר ועמדו כו' ומסתברא דע"י הדחק וכדאמרינן בירושלמי פ' מי שאחזו עכ"ל. ונראה דצ"ל. ומסתברא דע"י הדחק שרי והביא ראיה מהירושלמי הזה והיינו דפי' הירושלמי דמיירי בע"י הדחק וכמ"ש הרשב"א. ושוב ראיתי בשו"ת תו"י (סי' כ"ב) שתמה על הרשב"א דמה ענין הירושלמי דמעידין יושב לכאן והחו"י (סי' כ"ג) כ' דנוסחא אחרת ה"ל להרשב"א. אולם להרשב"א הי' הגירסא כגרסיתינו ופי' הירושלמי הא דיליף דאף בעדות מהני הבדיקה ואי דבעת שהוא חלוש מסתמא הוא יושב על המטה אדם מעיד עדותו מיושב והדר מיבעיא אף לנדרים כן היינו דאף לנדרים בודקין אותו ולא כהפני משה שפי' דבאיבעיא אם גם לנדרים נשאלין מיושב. והנכון כמ"ש. ועי' בשער המשפט (סי' כ"ח סק"ה) מה שהקשה ע"ד הירושלמי הללו ולפמ"ש החו"י דהוא מימרא בפ"ע א"ש. אך לפי הנוסחא שהביא הרשב"א זאת אומרת א"א לפרש כן. שוב ראיתי בפני משה בירושלמי סנהדרין (פ"ז ה"ח) שמצא בחי' הרשב"א שבועות (ל"ב) שמשוה דעת הבבלי והירושלמי וחזר בו ממ"ש כאן והיינו כמ"ש למעלה. ועי' בהגה"ת הר"פ לסמ"ק (סי' רכ"ג) שכ' על מ"ש הסמ"ק דבדיעבד מותר בישיבה גבי כע"ד וז"ל מדאמר בירושלמי סנהדרין דיינים שקבלו עדותן מעומד פי' שהדיינים עומדים גבי מברך את השם ומסתמא

ה"ה גבי עדים עכ"ל וקשה אמאי יליף לה מסתמא ולא מהירושלמי הזה דמבואר כן גבי [עדים] וצ"ל דהי' מקום לחלק בין עדות אשה לשאר עדות. ושוב ראיתי בחי' הגהות בטוח"מ (סי' י"ז סק"ה) שהביא דברי הפני משה בגיטין ולא ראה מ"ש בשנהדרין גם לא ראה דברי התו"י. ושוב נדפס פי' ש"ק. וראיתי שפי' אף לנדרים כמו שפרשתי דקאי לענין בדיקה והניח בצ"ע דהא בנדרים קיי"ל גמר בלבו א"צ שיוציא בשפתיו ולא ידענא מאי קושיא הא הבדיקה הוא דלמא מחמת חולי הוא אינו צלול בדעתו א"כ צריך לבדוק אותו אם מה שחשב הוא צלול בדעתו וז"פ:

הלכה ג

חברייא בשם ר' יוחנן אינה איסרטה ר' זעירא בשם ר' יוחנן אינה כגיטין אינה כמהנה ופי' הפ"מ אינה איסרטה כלומר דחבריא אמרו דכן השיב לו ר' יוחנן כו' ובלישנא בעלמא פליגי עכ"ל. וכן פי' הפני משה בירושלמי ב"ב (פ"ח ה"ט) ועמ"ש השדה יהושע (דנ"ד ע"ב) והוא דוחק לומר דפליגי בלישנא בעלמא וגם מלת איסרטה אין לו מובן כלל ונעלם ממנו שו"ת ר' בצלאל אשכנזי (סי' ט"ו) ששם הובא הירושלמי הזה והגירסא הוא איסתריתא והיינו שר' יוחנן מחלק בין איסור למתנה דגט דהוי איסורא הוי חזרה ובממונא דהוי מתנה לא הוי חזרה וא"ש. וראיתי בשו"ת רב"א שם שתמה על הרשב"א בתשובה (ח"א סי' תקס"ג) שפסק בהקדש דלא אמרינן באומר מהיום ולאחר ל' דיהיה הקדש דניין דא"א להיות הפרי מהיום ולאחר ל' והגוף יהיה של הקדש דא"כ תינוק החולין מהגוף של ההקדש וזה א"א לכן אמרינן דהוי חזרה וע"ז הקשה הר"ב דהא בירושלמי אמרינן להדיא דבהקדש כיון דאמרינן דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט לא הוי חזרה ע"ש ולענ"ד לק"מ עפ"י מה שראיתי בשו"ת הרשב"א (ח"ג סי' קכ"ג) דמביא שם ירושלמי בקידושין (פ' האומר) דמבואר שם דסובר דההקדש יכול לינוק מהחולין ויכול להקדיש הגוף מהיום והפירות יהי' של חולין וכ' ע"ז הרשב"א דהוא נגד ש"ס דילן בב"ב ע"ש באורך וא"כ לפ"ז א"ש דאין ראיה מהירושלמי דגיטין דאנן קיי"ל כש"ס דילן דא"א להיות הגוף מהיום והפרי לאחר מיתה. ושפיר פסק הרשב"א דלא חל ההקדש כלל ואין ראיה מירושלמי דהוא סובר בקידושין דיכול להקדיש הגוף מהיום והפירי לאחר מיתה והירושלמי מקשה שם איך הדין בהקדש (ולא כפי' הרב"א דלמה לא קחשיב גם ההקדש בין ההפקר וכדומה דאינו חל רק דבאמת יוכל ל היות הפירי מהיום רק מקשה איך הדין בהקדש) ומשני דבהקדש כ"ע מודו כיון דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט א"כ לא הוי חזרה וא"ש. וראיתי במחנה אפרים (ה' צדקה סי' ד') שהשיג ע"ד הרשב"א שהביא הר"ן שכ' שיכול לחזור דהוא פלוגתא בירושלמי. וכ' המחנה אפרים דכמדומה

שכיון לירושלמי פ' האומר ואם לזה כיון אדרבה משם איכא למילף איפכא דבכל דוכתא קיי"ל כר' יצחק עכ"ד ולק"מ דהא הני תרי אמוראי פליגי אליבא דר' יוחנן ור' זעירא ור' אבוהי דסברי דהוי מכירה הוי תרי וכ"כ הרשב"א (בסי' קכ"ב) להדיא ועוד דהא ש"ס דילן פליגי אר' יוחנן לאותו מ"ד וז"פ. ושוב נדפס פי' ש"ק וראיתי ג"כ שהעיר ע"ד הרשב"א וכנראה שלא ראה דברי הרשב"א בתשו' שהבאתי שמשם באר"ה דדבריו צודקים ולק"מ:

פרק ח

הלכה ד

איתתנייי תני מאחר שנתנו לה כו'. וראיתי להבני יעקב (דקכ"ו) שכ' דהפי' דמאן דתני שכתבו בגט ישן דמשמע דוקא אחר שכתבו אם נתיחד איכא למיחש לגט ישן אבל לאחר שנתנו ליכא למיחש והיינו כבית שמאי דהמגרש את אשתו ולנה עמה בפונדקית דא"צ גט שני ומ"ד שנתנו חיישינן ג"כ לגט ישן היינו כב"ה ע"ש והוא תמוה דהמעיין בירושלמי יראה דקאי על ב"ש בגט ישן ולא על לנה בפונדקית ועוד דא"כ יהי' דברי ב"ש סתרי אהדדי דהא משמע להדיא דב"ש סוברים דאף אם נתיחד בין כתיבה לנתינה עכ"ז מותר לגרש באותו גט ולפירושו הוא להיפוך ע"כ נראה הנכון כפי' הפני משה:

הלכה ט

במה דברים אמורים בזמן שנישאו כו'. עיין בפ"מ ובמראה הפנים שכ' שהר"ן פי' האי נשאו היינו שנשאו לאחר אבל לא נשאו לאחר מותר והפ"מ כ' דנראה לו דהאי נשאו היינו להבעל בנישואין אבל ארוסה מותר. והנה הפי' הזה לאו חדש הוא וכבר פי' כן בשו"ת הראנ"ח (סי' ו') והובא בג"פ סי' קי"ט ובפר"ח ע"ש שהאריכו בזה. וראיתי בשדה יהושע בגיטין (ק"ו א') שכ' דאחר העיון יש להכריח כפי' הר"ן בירושלמי הכא דאמר נשאו אנישואין האשה אחר גירושין קאמר דאל"כ אלא אנישואין דמגרש ומתגרשת קאי היכא קאמר ובכהנת אפי' לא נשאו ואמאי בכהנת אפי' מן האירוסין אסור מ"ש כהן מישראל לענין זה ע"ש. ותמהני דבודאי גם להך פי' יש נ"מ דבשלמא בכהן שאף מן האירוסין יש איסור דאורייתא ע"כ החמירו אף מן האירוסין משא"כ בישראל שקודם שנשאת א"כ אף אם תזנה עמו ליכא איסור גמור לכן הקילו בו מן האירוסין כיון דליכא רק איסור דרבנן לכן לא החמירו בארוסה שאין לבו גס בה משא"כ בכהנת שיש איסור לאו ס"ל להירושלמי דאסור גם מן האירוסין. ומצאתי בא"ז (ה' יבום סי' תרי"ח) שפי' להדיא הירושלמי כפי' הזה והאריך בביאורו ע"ש ולא ידעתי מה הקשה השדה יהושע

ע"ז דהדברים נכונים כמ"ש ולפ"ז גם הירושלמי סובר דאסור בישראל גם בשלא נשאת לאחר ואינו צריך למיעבד פלוגתא בין הבבלי להירושלמי. ועי' ריטב"א כתובות (כ"ח א') שכ' להדיא דבישראל כל זמן שלא נשאת מותר אפילו בחצר ע"ש שפירש כן גם דברי רש"י ג"כ. ועי' מחנה אפרים בהג"ה לר"ן כתובות (דת"פ ע"ב) שגם הוא פי' הירושלמי כן:

הלכה י

השיב רבי על דברי רבי חנניה בן גמליאל גופו של גט כו'. עי' פני משה שפי' שרבי השיב על דברי רבי חנניה בן גמליאל כו'. ועיין ברמב"ן בחי' לב"ב (דקע"ב) שלחד פירושא גרס כאן השיב רבי לקיים דברי רבי חנניה בן גמליאל כו' ע"ש באורך:

פרק ט

הלכה א

תמן התורה אסרה עליו ברם הכא האי אסרה עליו כו'. כ' הפ"מ דכיון דהוא בעצמו הגורם לאוסרה עליו לכן לא חשיב אותו והוא דחוק ולא ראה ברמב"ן ורשב"א וריטב"א בחי' לרפ"ק דיבמות שכ' הפי' דהיכא דאיסור אחר גורם לאוסרה עליו לא עקרי צרת ערוה והצרה מותרת:

רבי יעקב בר אחא בשם ר' ינאי אפי' ריח פסול אין בה עיין פני משה שפירש דקאי אמגרשה חוץ מפלוני. אולם ראיתי בשאלות ותשובות מהרי"ט (ח"א סי' נ') שהסכים הש"ס ירושלמי לבבלי דסוברת דבזה פסולה לכהונה אך זה קאי אכנסי שטר חוב זה עיין שם שהאריך לבאר הירושלמי בדרך יפה. והפני משה לא ראה דברי המהרי"ט האלו. ועיין מה שכתב השדה יהושע (דף ק"ח ע"א) ע"ש:

הלכה ה

רבי אליעזר בי רבי יוסי בעי קומי רבי יוסי כו'. ראיתי להבני יעקב (דף ק"מ) שכתב בביאור הירושלמי שהקשה דכי היכא דגט א' לב' נשים לא מהני משום דכתיב לה ולא לה ולחברתה ה"נ ב' גיטין ואשה אחת לא תהני ופריך והא תנן נותן ב' לא' ומשני התם הי' כתוב מתחלה לשם כריתות ותערובות הוא שגרמה אבל ב' גיטין שנכתבו לשם ספק לא נכתבו לשם כריתות ומשני כיון שנמסר אח"כ לידה שרי וא"כ קשה על טעמא דמהרנא"ח שכ' בב' גיטין דהוי ברירה דהא כיון דנמסר אח"כ לידה לא הוי ברירה וכן הקשה על המהרי"ל יע"ש באורך ולענ"ד אינו קושיא כלל דפי' הבני יעקב בירושלמי הוא תמוה חדא דמאי הקשה דלא תהני ב' גיטין לאשה א' כי היכא דגט אחד לב' נשים הא שם איכא מיעוטא וכאן ליכא מיעוטא ועוד דבאמת אין דעתינו כ"א על גט א' ומחמת

ספק עושין כן א"כ לא הוי רק גט א' ועוד דהירושלמי הזה הובא ג"כ בפ' כל הגט ה"א ושם א"א לפרש כן יעו"ש וע"כ הנכון כפי' הפ"מ ולפי ביאורו אין זה ענין להההיא דמהראנ"ח ומהרי"ל ולק"מ:

הלכה ז

אני אומר אפי' בעד אחד ודיין א' מקיימין כו'. כ' הש"ק וז"ל כ' הב"י סי' מ"ו מחודש ט' בשם תשובת הרשב"א שטר שכתוב בו הנפק אם גובין בו אע"פ שאין מכירין חתימות הדיינין כו' אלא שבירושלמי משמע שא"צ קיום ועליו סמך מי שאומר שגובין בו ואינו אין לנו אלא גמרא שלנו ע"כ ותימה אנה מצא הרב הזה משמעות בירושלמי אדרבה כולה סוגיא מבוארת שצריך קיום ומהא דפלוני אם עד ודיין מצטרפין או לא נמי מוכח כן והיא גופה הראיה שמביא הרשב"א מגמ' בבלי וצ"ע עכ"ל. ובאמת צדקו דברי הרשב"א. דהנה בחי' הרמב"ן לכתובות (דף כ"א ע"א) ובחי' הריטב"א שם ותשב"ץ (ח"א סי' קע"ג) (וח"ג סי' כ"ב) הביאו הירושלמי ממס' שבועות פ' בתרא דאיתא התם ר' יודא אומר פרוזבל המקושר הדיינים חותמין מבפנים והעדים מבחוץ אמרו לו אין מעשה ב"ד צריכים קיום ומזה כ' הרמב"ן שלמדו דהירושלמי ס"ל דאין מעשה בית דין צריך קיום והתשב"ץ הביא שהרשב"א הקשה מההיא ירושלמי להירושלמי דגיטין דשם משמע דצריך קיום וחילק בין בית דין מפורסם לאינו מפורסם וא"כ א"ש קושיות הש"ק. והן אמת שבירושלמי שלנו במס' שבועות לא נמצא מה שהביאו בשמו אך נאמנים עלינו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והתשב"ץ שכן היתה גירסתם בירושלמי ולזה הירושלמי כיון ג"כ התשב"ץ בתשובה שהביא הב"י באה"ע סי' קמ"א ע"ש:

צריכין הדיינים מכירין את הנידונין כו'. הש"ק הניח בצ"ע על מ"ש הר"מ בה' סנהדרין (פכ"ג ה"ו) דאם הדיין אינו מכיר הנידונין בודאי מה טוב דהוא היפוך המבואר כאן ומש"ש הש"ק וסתמא דמתני' דפ' ג"פ משמע כדעת הרמב"ם דתנן כותבין גט לאיש כו' ובלבד שיהיו מכירן [משמע דוקא] בגט ושובר הוא דבעינן שיכירן אבל לא בשאר דברים. משמע מדבריו דסובר לדעת הר"מ דדוקא בגט ושובר בעינן שיהיו מכירין. ובמח"כ הא ליתא דהא כתב הרמב"ם בה' מלוה (פכ"ד ה"ג) דה"ה בכל הדברים הדין כן וליישב דברי הר"ם נראה דסובר דבשעת הדין יותר טוב שלא יהי' הדיין מכיר אותו וזה מ"ש כאן. אולם בעת כתיבת הפס"ד אין כותבין אח"כ מכירין דלא יבא להערים וזה מ"ש בה' מלוה וזה ברור:

הלכה יא

ואתיא דזקנים כב"ש כו'. עיין בא"ז ה' נדה (סי' שס"ח) שהביא פלוגתת זקנים ור"ע ההובא בבבלי שבת (דף ס"ד) וכ' ונראה בעיני דרבנן כב"ש ור"ע לטעמיה כו' ע"ש ותמהני למה תלה אותו דנראה בעיני והא מבואר להדיא כאן בירושלמי. ועיין חה"ר שם ובמשנה למלך ה' גרושין (פ"י הכ"ב) וצע"ק: